

Unge indsattes erfaringer med stofreducerende indsatser

I danske fængsler og arresthuse tilbydes forskellige former for stofreducerende indsatser med henblik på at afhjælpe indsattes brug af illegale stoffer. Denne artikel fokuserer på unge indsattes perspektiver på og erfaringer med at deltage og forblive i en sådan indsats inden for kriminalforsorgens regi.

AF CECILIA RAND, MARIA D. HEROLD OG VIBEKE A. FRANK

Cecilia Rand er kriminolog og videnskabelig assistent ved Center for Rusmiddelforskning

Maria D. Herold er psykolog og lektor ved Center for Rusmiddelforskning

Vibeke A. Frank er antropolog og professor ved Center for Rusmiddelforskning

I kriminalforsorgens regi i Danmark tilbydes en række forskellige stofreducerende indsatser, som for eksempel afgiftning, forbehandling, indskrivning på behandlingsafdelinger samt ambulante behandling – og på særlige vilkår tilbydes også substitutionsbehandling (se også reference 1-5). Målet med denne artikel er at stille skarpt på, hvordan unge indsatte oplever at indgå i stofreducerende indsatser, og hvad de fremhæver som væsentlige årsager til at indgå og forblive i tilbudene. Artiklen bygger på kvalitative interviews med 17 unge indsatte mænd mellem 18 og 24 år, der afsoner enten i arresthus eller i åbent fængsel, og som er indskrevet i enten forbehandling eller på en behandlingsafdeling. Selvom de stofreducerende indsatser, som de 17 unge indgår i, er forskellige, for eksempel baseret på forskellige metoder og terapeutiske tilgange, så tager vi udgangspunkt i de unges egne fortællinger om at deltage og forblive i en sådan indsats. De fleste unge i vores undersøgelse har været i kontakt med Kriminalforsorgen mere end én gang. De har erfaringer med at bruge forskellige illegale rusmidler, hvor cannabis og kokain fremhæves oftest. Alle navne er anonymiseret.

Unge perspektiver og erfaringer med at deltage i stofreducerende indsatser

De unge fremhæver i interviewene flere forskellige begrundelser for at deltage og/eller forblive i en stofreducerende indsats i kriminalforsorgens regi, hvor særligt tre begrundelser står frem:

1. For at reducere brugen af stoffer, opnå stoffrihed eller opretholde stoffrihed.
2. For at indgå i sociale relationer under afsoningen, hvori stoffrihed og håndtering af stoffrihed er omdrejningspunktet.
3. For at overholde kriminalforsorgens regler omkring 'nul tolerance' i forhold til brug af illegale stoffer og dermed undgå sanktioner og/eller få mulighed for orlov eller prøveløsladelse.

I interviewene fremhæver de unge sjældent bare én begrundelse, men fortæller som for eksempel Kenneth: *"Jeg tror, det er 50/50. Havde jeg ikke været på behandlingsafdelingen, så var jeg bare fortsat [med at bruge stoffer] ... så havde jeg tænkt "Fuck det orlov der.*

Nu afsoner vi bare". Hvor jeg så kom over på behandlingsafdelingen, der kan jeg ikke være påvirket hele tiden. Og så bliver du klar over "Hey, jeg vil egentlig også gerne se min familie", og man snakker mere med sin familie og sådan noget. Så det styrker også en til at holde sig væk fra det." (Kenneth/behandlingsafdeling).

Med det in mente, at flere faktorer kan bidrage til de unges deltagelse i indsatserne, vil vi i det følgende anskue de ovenstående tre begrundelser én ad gangen.

Om reduktion af stofbrug og stoffrihed.

Flere interviewede fremhæver, at de i kraft af deres deltagelse i en stofreducerende indsats er blevet mere opmærksomme på, i forskellige kontekster, at skelne mellem fordele og ulemper ved at bruge illegale stoffer: *"Hvad er ulemperne ved at ryge [cannabis], og hvad er fordelene ved at ryge? Det har jeg sådan gjort meget op inde i mit hoved. Så kunne jeg se, at der var masser af fordele ved ikke at ryge i forhold til at ryge. Både økonomisk og sundhedsmæssigt."* (Samir/behandlingsafdeling).

Samir fremhæver økonomiske og sundhedsmæssige fordele ved at holde op med at bruge illegale stoffer, og for ham har det været en væsentlig årsag til at stoppe. Andre unge fremhæver at få nye perspektiver på fremtiden, blandt andet i forhold til uddannelse, arbejde, at få en kæreste og stifte familie. Peter fortæller for eksempel: *"Her i behandlingen får man et helt andet syn på tingene. Der tænker man meget mere over det fremtidige i forhold til stofferne, hvad ulemperne er ved det og alt sådan nogle ting."* (Peter/ behandlingsafdeling).

De unge fremhæver således, at deres deltagelse i en stofreducerende indsats kan være med til at give dem nye perspektiver på deres fremtidsmuligheder, og at dette er en væsentlig faktor i forhold til fortsat at deltage i indsatsen. Peter supplerer med, hvordan det at indgå i stoffrie relationer yderligere er en vigtig faktor i forhold til at få nye perspektiver og i forhold til ophør: *"Og jeg tror også, det er fællesskabet, der er med til at gøre, at man lægger det hele på hylden, og ikke bare lader den være i skuffen, som man altid lige kan åbne."* (Peter/behandlingsafdeling).

”Og jeg tror også, det er fællesskabet, der er med til at gøre, at man lægger det hele på hylden, og ikke bare lader den være i skuffen, som man altid lige kan åbne.”

indsatserne har med en meget heterogen gruppe af unge at gøre. Vi har også vist, at de unges ønsker og strategier ikke nødvendigvis er stabile over tid, men er influeret af deres hverdagsliv inden og uden for fængslet, de rammer, de er under, mens de er indsat, og den stofreducerende indsats, de er indskrevet i. Deres erfaringer og perspektiver giver os indsigt i, hvordan det rent faktisk er at deltage i disse indsatser, hvordan de oplever deres egen situation, og hvad de oplever, de har brug for hjælp til. De unges stemmer bliver dermed vigtig viden at inddrage i udvikling af stofreducerende indsatser rettet netop mod denne gruppe af unge, der både er stofefarne og i kontakt med kriminalforsorgen.

Referencer

(1) Frank, Vibeke Asmussen, Holm, Karina Ellegaard, Dahl, Helle Vibeke & Kolind, Torsten (2014): Forandring i fængslet - hvorfor og hvordan. STOF, vol. 23.

(2) Kolind, Torsten (2016): Stofmisbrugsbehandling i fængsler er mange ting. STOF, vol. 27.

(3) Kolind, Torsten, Frank, Vibeke Asmussen & Dahl, Helle Vibeke (2008/2009): Dilemmaer i hashbehandling i danske fængsler - behandlernes erfaringer. STOF, vol. 4.

(4) Heltberg, Anna Therese (2009): Den sociale stofmisbrugsbehandling: De frivillige organisationers perspektiv. Socialforskningsinstituttet (SFI).

(5) Heltberg, Anna Therese (2011): Misbrugsbehandling i Kriminalforsorgen. Kriminalitet og illegale rusmidler. Aarhus Universitetsforlag.

Artiklen bygger på et EU-projekt, der fokuserer på forebyggelse blandt stofefarne unge, der er i kontakt med Kriminalforsorgen. For yderligere oplysninger og resultater fra EPPIC se: www.eppic-project.eu

(6) Herold, Maria D., Rand, Cecilia & Frank, Vibeke A. (2019): Enactments of a 'holistic approach' in two welfare institutions accommodating young adults with offending behavior and drug use experiences in Denmark, *Drugs and Alcohol Today*, vol. 3. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/DAT-12-2018-0071/full/html>

(7) Herold, Maria D. & Frank, Vibeke A. (2018): Nye psykoeaktive stoffer: en ny bekymring i det danske stoflandskab? I STOF, nr. 30, s. 25-28.

